

Tertin kartanon
luomukeruualueita.
Arttu, Pepita ja Matti
Pylkkäselle metsä on
enemmän kuin puuta.

Metsän monta roolia

Vihreä kulta. Metsälle etsitään Suomessa jatkuvasti rohkeasti uusia rooleja ja käyttötapoja. Mikkelilässä Tertin Kartanossa metsää hyödynnetään ja vaalitaan monin tavoin.

TEKSTI BIRGITTA PARTANEN, KUVAT TIMO PYYKKÖ

Metsän antimet, kuten kantarellit ja käenkaalit, ovat nyt luomua ja tärkeä osa tarjoiluja muiden lähituotteiden joukossa.

Arttu Pylkkänen osoittaa pakuriympäyksen tuloksen näkyvän tummentumana käsittelykohdassa.

Puolukka on Tertissä monipuolisesti käytössä. Talveksi sitä säilötään muun muassa perinteisesti vesipuolukkana.

Matsutake eli männyntuoksuvalmuska (*Tricholoma matsutake*) on erityisesti japanilaismatkailijoiden arvostama.

Hienoinen syyssade vihmoo metsien reunustamaa peltomaisemaa Tertin Kartanolle. Isäntäpari **Pepita** ja **Matti Pylkkänen** ovat valmiina vastaanottamassa minut mukaan metsäkierrokselle. Metsä on tärkeä molemmille, kuten oli edeltäville sukupolvillekin jo 1800-luvun lopulta asti tilan siirrettyä Pylkkäisille.

Tilan metsistä suuri osa sijaitsee kartanon välittömässä läheisyydessä. Suuntaamme kulkumme ensin peltotielle ja sitä pitkin kohti koivikko.

Se, kuten muutkin Tertin metsät, saivat luomusertifioinnin keväällä 2016. Koivikosta valutettiin satoja litroja luomumahlaa pakastettavaksi.

Pepitan ja Matin poikaa **Arttu Pylkkästä** kiinnostaa vanhempiensa tavoin metsän hyödyntäminen tuorein tavoin. Hän lähti mukaan pakurin viljelykokeiluun ensimmäisten joukossa.

Nämä koivut ovat mukana Itä-Suomen yliopiston ja Luonnonvarakeskuksen tutkimuksessa. Niihin on ympätty pakuria kahdella eri tavalla, puutapeilla ja hyytelömasana. Useita vuosia kestävä pakurikasvaimien muodostumista seurataan, selittää Arttu.

SIENTEN KEVYTVILJELY on aikaansa seuraavan miehen uusin kiinnostuksen kohde. Tutkimuksissa on saatu lupaavia tuloksia lahottajasienten viljelystä.

Olen aloittamassa osterivinokkaan ja koivunkantosienien kevytviljelystä. Metsässä tehtävä viljely ei vaadi suuria investointeja tuotantotiloihin, vaan tapahtuu vuodenkieron mukaan luonnollisessa ympäristössä.

Metsien monikäytön kehityskaari

● **Ennen:** metsästys, marjastus, sienestys, terva.

● **Nyt:** wild food: metsästys, marjastus, sienestys, luonnonyrtit, mahla ja muut puuvedet.

● **Nousussa:** luomukeruuotteet, luonnokosmetiikan raaka-aineet, luonnon raaka-aineisiin pohjautuvat terveystuotteet ja ravintolisät, free from -tuotteet, green care

-toiminta, luontoon pohjautuva terveys- ja hyvinvointimatkailu, korkean teknologian tuotteet, arvoaineet.

● **Tulevaisuuden mahdollisuuksia:** puoliviljely, pölytyspalvelu, jäljitettävyyden luomun, alkuperämerkintä, nimisuojuustuotteet, digitaalisation hyödyntäminen talteenotossa, uusi teknologia, mm. energiatehokas pakaskulvaus.

Sienten viljelystä Tertissä on aiempaa kokenemusta kahdeksan vuoden ajalta, jolloin ensimmäiset tryffelillä ympätyt tammet istutettiin. Tryffeleitä on ympätty myös lehmuksiin, joiden alta niitä on löytynyt eniten. Tryffelimaat vaatii vuosittaista hoitoa.

Tryffelipuut vaativat myös leikkausta. Talvituhoja tulee ankarina pakkastalvina, jolloin täydennysistutukset ovat tarpeen. Puun juurialue on pidettävä puhtaana riikoista, näyttää Matti.

Viereisen riistapellon kasvustoa hyödynnä kartanon mailla viihtyvä linnusto. Lintuja ajatellen peltolohkojen välisiin metsäsaarekkeisiin on jätetty havupuita, jotka tarjoavat suojaa myös talviaikaan.

Järjestämme vuosittain asiakkaille pienimuotoisia jahteja, joissa metsästämme koiran kanssa. Asiakkaat haluavat valmiin paketin, johon kuuluvat majoitukset ja olennaisena osana riistapitoiset ateriat.

Pylkkästen pystykorvista nuorin, viiden kuukauden ikäinen nappisilmä Virkki, kulkee innokkaasti matkassa ja pääsee aikaan mukaan jahteihin.

JATKAMME MATKAA vanhan metsän puolelle. Pepitalla on mielessä keittiössä tarvittavat käenkaalit eli ketunleivät, joita käyte-

tään syötävinä koristeina koko kesän, lokakuulle saakka.

Näitä saa kerättyä sukkelasti, kun ottaa kerralla nipun sormien välin ja siistii varret, näyttää Pepita.

Tämän konstin opin kesäkokkinamme parina kesänä työskennelleeltä **Sami Tallbergilta**, joka on nykyisin Elo-säätiön nimeämä Suomen villiruokalahettelijä.

PEPITA TUNTEE TARKKAAN metsien sienipaikat. Sienestys on hänen intohimensa ja henkireikänsä. Pepitan silmät syttyvät loistamaan, kun hän kertoo syksyn sienisaaliistaan.

Tänä vuonna oli loistava tattivuosi! Olen saanut talven varalle satoja kiloja herkkutatteja. Niiden lisäksi säilöimme tai kuivaamme muun muassa kantarelleja ja vaaleita orakkaita.

Metsämarjasadon laatua ja määrää parantavat kartanon maille sijoitetut mehiläispesät, joista saadaan myös Tertin hunajaa.

Pesien käytöstä ja hoidosta on sovittu mehiläistarhaaja **Timo Pietiäisen** kanssa. Sienten ja marjojen lisäksi keittiössä hyödynnetään lukuisia luonnonyrttejä tuoreina, säilötyinä ja jatkojalosteina.

TILAN MAIDEN RAJALLA vanha kuusikko, kuin satumetsä, on tullut tiensä päähän ja merkitty tänä vuonna tapahtuvaa korjuuta

Suomen vahvuuksia luonnon- tuotteiden vientimarkkinoilla

● Suomessa on maailman suurin luomukeruualue, yli 12,2 miljoonaa hehtaaria.

● Maapinta-alastamme 72 % on metsää: Suomi on maapinta-alan suhteutettuna Euroopan metsäisin maa.

● Runsaat ja korkealaatuiset vesivarat ja pohjaveden osalta täysi omavaraisuus: Suomi on veden suhteen maailman rikkain maa ja täällä tuotetulla ruualla on pieni vesijalanjälki.

● Matala ilman pienhiukkastaso: erittäin hyvä ilmanlaatu pää-

osassa Suomea.

● Ei keinolannoitusta tai kasvinsuojelu-ainesten käyttöä: puhdas maaperä kansainvälisesti verrattuna.

● Pohjolan kesän valoisuus: korkeat biologisesti aktiivisten yhdisteiden pitoisuudet.

● Luonnonilmainen kasvu: ilman tuotantopanoksia tuotettujen luonnontuotteiden ympäristöystävällisyys.

● Kattava metsätieverkosto, yli 130 000 kilometriä metsäteitä: tehokas talteenotto ja nopea kuljetus jatkokäsittelyyn.

varten. Alue säilyy luomukeruualueena, sillä luomusertifiointi ei aseta esteitä talousmetsän hoitotoimenpiteille.

Emme muutenkaan käyttäisi luomussa kiellettyjä kemiallisia lannoitteita. Kanto-käsittely on kasvukauden hakuissa mahdollista hoitaa tarvittaessa luomussa sallitulla harmaarvakalla, ja talvikauden hakuissa käsittelyä ei tarvita.

Pepita huikkaa, että muutama mainio sienipaikka on hakuissa säästettävä. Tarkistaessamme sienitilannetta hän huomaa rypypään vaaleita orakkaita eikä malta olla poimimatta niitä koriin. Toinen paikka säästetään seuraavana päivänä saapuvan italialaisryhmän kerättäväksi.

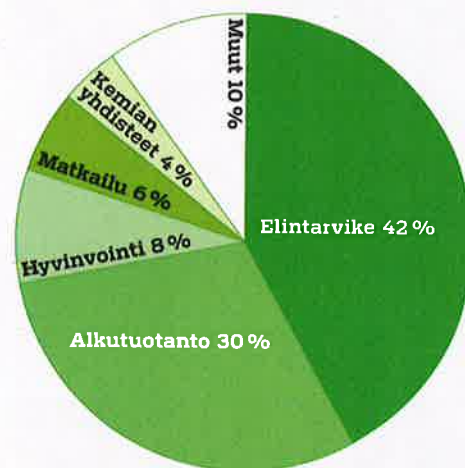
Ulkomaalaisilla on kasvavaa kiinnostusta Suomen puhtaaseen luontoon ja metsänantimiin. Meilläkin on käynyt tai tulossa käymään useita ryhmiä, jotka haluavat nimenomaan metsään kokemuksia hakemaan ja keräämään marjoja ja sieniä. Luomu osoittaa puhtauden.

Meillä on Mikkeliissä osaavat ja ärhäkät matkailutoimijat, jotka tuovat esiin maakuntamme vahvuuksia kansainvälisille toimijoille. Tänä vuonna Etelä-Savossa on käynyt jo yli 30 ulkomaista matkanjärjestäjää tutustumassa mahdollisuuksiimme. ➤

Matti Pylkkänen polstaa rikkaruohot tryffeliviljelmän puiden juurialueilta.

Eri toimialojen osuus luonnontuotealan yritystoiminnassa

Etelä-Savossa toimiva Saimaan Charmanit -verkosto, jossa on mukana matkailu- ja lähiruokayrityksiä, luo hyvän pohjan suunnitella vaihtelevia matkailupaketteja maamme metsäisimmässä maakunnassa. Metsän hyödyntämisen näissä ohjelmissa ei tarvitse olla monimutkaista, sillä usein yksinkertaiset asiat tuovat parhaat elämykset.

Mikkelin matkailujohtaja Maisa Häkkinen vahvistaa Pepitan käsityksen ulkomaa-laisten kiinnostuksesta metsämatkailuun.

– Etenkin aasialaisten kiinnostus on kasvanut voimakkaasti. Meidän on vain kehitettävä lisää valmiita, toimiviksi testattuja paketteja ja koulutettava riittävästi kielitaitoisia luonto-oppaita, jotka pystyvät vetämään sieni-, marja- ja yrttiretkiä turisteille.

LÄHDEMME PALAILEMAAN kohti kartanoa pitkin eri-ikäisessä ja -tyyppisessä metsässä polveilevaa polkua. Polku on reilun parin kilometrin mittainen ja asiakkaiden vapaasti käytettävissä.

– Täällä voi käydä omaan tahtiin rentoutumassa ja rauhoittumassa ilman pelkoa eksymisestä. Tarvittaessa järjestämme myös opastusta sienten, yrttien ja marjojen keruuseen.

Matkan varrella on pitkät pätkät riukuaitaa, joka istuu mainiosti maalaismaiseen. Mistä on kyse?

– Aitaa on rakennettu metritolkulla muutamien yritysten virkistyspäivien ohjelma-numerona. Isommalla joukolla sitä syntyy sukkelasti. Tänä päivänä se toimii enemmän silmänilona kuin aitana.

Kiinnostuksen herättää vielä reitin varrelle osuva puulajipuisto. Siellä on noin sata eri lajia, joista asiakkaiden istuttamia on noin 30. Ne on nimetty kylteillä, joissa on istuttajan nimi ja istutusajankohta.

Joukossa on muun muassa Mikkelin Mu-

siikkijuhlilla 24 kertaa taiteellisena johtajana toimineen maestro Valeri Gergijevin puu sekä Helsingin yliopiston kasvintuotannon kesäkurssilaisten monena kesänä istuttamat puut.

Palattuumme metsäkierrokselta kahvila-

Yli puolet Suomen biotaloudesta perustuu metsiin

Luonnonvarat. Biotalousstrategiassa tarkoitetaan taloutta, joka käyttää uusiutuvia luonnonvaroja ravinnon, energian, tuotteiden ja palvelujen tuottamiseen. Biotalousstrategiassa on erittäin suuri merkitys Suomen kansantaloudelle, josta sen osuus on yli 16 prosenttia. Suomen biotalouden tuotos on tällä hetkellä yli 60 miljardia euroa vuodessa ja työllisten määrä yli 300 000.

Biotalousstrategian tavoitteena on kasvattaa Suomen biotalouden tuotos 100 miljardiin euroon vuoteen 2025 mennessä ja luoda 100 000 uutta työpaikkaa. Yhtenä sen strategisena päämääränä on luoda uutta liiketoimintaa biotaloudesta. Tässä metsien käytön monipuolistamisella on tärkeä rooli.

Tällä hetkellä biotalouden palveluiden arvo on yhteensä 2 993 miljoonaa euroa ja ne työllistävät 33 900 henkilöä. Tästä luontomatkailun osuus on

2 737 miljoonaa euroa ja 32 000 henkilöä. Metsästyksen on tilastoitu tarkoitetavan 85 miljoonan euron tuotosta ja 100 henkilön työllistymistä.

Jalostusasteen nosto kannattaa

Esimerkkinä mustikan arvoketju:

- Roskainen mustikka 1,6 €/kg
- Puhdistettu mustikka 4 €/kg
- Mustikkajauhe 100 €/kg
- Mustikkauute 3 500 €/kg

rakennuksen katetussa ulkotilassa on esillä metsän tuotteiden hyödyntämistä keittiössä ja myymälässä. Mielikuvituksellisen monet tuotteet ja käyttötavat saavat ihmetelemään, mistä ideat syntyvät ja kuinka tuotekehitys tapahtuu.

– Ideointi ei ole ongelma, paremminkin ajan puute ideoiden toteuttamiseen! Meillä on mukana paljon perinteistä käyttöä, kuten vesipuolukat ja kuivatut sienet. Uusia tuotteita tulee uusien raaka-aineiden kautta, kuten pakurin innoittama pakuri-yrtti-tee, mutta myös tuttuja raaka-aineiden käytöstä uudella tavalla. Metsän antimilla on ollut aina vahva rooli Tertissä, jo ennen nykyistä villiruokavillitystä.

TERTTI ON MUKANA Luomuinstituutin ja sen yhteistyökumppaneiden syys-lokakuun vaihteessa järjestämässä Maista luomu -tapahtumassa. Lauantaina 1. lokakuuta ohjelma on kaikille avoin ja maksuton.

– Menimme metsä edellä luomuun. Oli luontevaa lupautua mukaan luomutapahtumaan, sillä luomu tuo lisäarvoa metsiemme monipuoliselle käytölle. Jaamme tätä tietoa mielellämme myös muille. Meillä on tietoisuutta esimerkiksi luomukeruuusta, mehiläisistä, marjojen terveysvaikutuksista, pakurin ja tryffelin viljelystä sekä tryffelikoiranäytös. ●

► Lisätietoja www.tertinkartano.fi, www.maistaluomu.fi

► Lähteet: Suomen biotalousstrategia: www.biotalous.fi/wp-content/uploads/2015/01/Suomen_biotalousstrategia_2014.pdf; Luonnontuotealan toimialaraportti 2016: www.temtoimialapalvelu.fi/files/2619/5_2016_Luonnontuoteala.pdf; Arktinen ruoantuotanto -raportti: http://jukuri.luke.fi/bitstream/handle/10024/519271/luke-luobio_47_2015.pdf?sequence=4